

20.10.2021

Opetushallitus
Kirjaamo@oph.fi

Lausuntopyyntö OPH-3758-2021

Kansallinen lukutaitostrategia 2030

Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE pitää kansallista lukutaitostrategiaa erittäin tärkeänä. Lukemiseen liittyvät kysymykset koskettavat ammatillista koulututusta monin tavoin.

Lukutaitostrategian suuntaviivat

Lukutaitostrategiassa on tarpeen tuoda esiin selkeämmin perusopetuksen keskeinen rooli tavoitteeksi asetetun monipuolisen lukutaidon saavuttamisessa, sillä perusopetus tavoittaa koko ikäluokan. AMKE painottaa, että jokaisen nuoren tulee saada perusopetuksessa riittävät valmiudet toisen asteen opintoihin. Tällä hetkellä näin ei ole. Pisa-tutkimuksessa heikkojen lukijoiden osuus on 13,5 prosenttia. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä ammatilliseen koulutukseen ohjautuu yhä enemmän opiskelijoita, joilla on heikot perustaidot. Ammatillinen koulutus ei voi kuitenkaan paikata kaikkia perusopetuksen puutteita. Heikko lukutaito lisää selkeästi muun muassa opintojen keskeyttämisen riskiä.

AMKE pitää hyvänä, että lukutaitostrategiassa on huomioitu myös aikuiset. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 62 prosenttia on yli 20-vuotiaita. Aikuisväestöllä on kasvava tarve täydentää, uudistaa ja päivittää osaamista mm. teknologisen kehityksen myötä. Haasteena on kuitenkin koulutuksen kasautuminen. Jatkuvassa oppimisessa Suomessa on OECD-maiden suurimmat osallistumiserot heikomman ja hyvän taitotason omaavien välillä. PIAAC-tutkimuksessa suomalaisaikuisten lukutaito oli hyvä, mutta osaamisen vaihtelu oli kansainvälisesti verrattuna suurta.

Lukutaitostrategiassa ei ole huomioitu riittävästi tarvetta lisätä työ- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa sekä sujuvoittaa Suomessa jo asuvan vieraskielisen väestön koulutus- ja työllistymispolkuja. Viime vuosina on yleisesti kannettu enenevästi myös huolta siitä, miten pieni osuus maahanmuuttajataustaisista jatkaa opintojaan korkeakouluun. Kielitaito on yleensä keskeisenä esteenä.

Maahanmuuttajataustaisille ammatillinen koulutus on suosituin perusopetuksen jälkeinen opintoväylä. Vuonna 2020 ammatillisessa koulutuksessa oli 43 900 vieraskielistä opiskelijaa. Heidän osuutensa on yli kaksinkertaistunut 10 vuoden aikana. Maahanmuuttajataustaisista yli puolet opiskelee Uudellamaalla. Karvin (2020) mukaan suomen tai ruotsin kielen taito ei osalla maahanmuuttajataustaisista ammatillisen koulutuksen opiskelijoista ole opintojen alussa tasolla, jota opinnoista selviytyminen edellyttää. Osalla kielitaito ei opintojen aikana myöskään kehity tasolle, jota tarvitaan työelämässä ja arjessa selviytymiseen. Osalla opiskelijoista lisäksi opiskeluvaihto ovat opintojen alussa heikot. Tällä hetkellä ammatillisen koulutuksen rahoituksen rakenteessa ei ole kuitenkaan erillistä rahoitusta tarvittaviin tukitoimiin. Esimerkiksi suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen, selkokielisyyteen sekä kulttuurien tuntemukseen tarvittaisiin resursseja. Myös henkilöstön osaamista sekä kielitietoista toimintakulttuuria tulisi vahvistaa.

Kansallisen lukutaitostrategian suuntaviivat

AMKE pitää lukutaitotyön toimenpide-ehdotuksia pääosin kannatettavina. Katsomme kuitenkin, että rakenteet lukutaitotyön vahvistamiselle ovat jo olemassa. Uusien rakenteiden sijaan on keskeistä tunnistaa olemassa olevat rakenteet sekä vahvistaa toimijoiden välistä yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi. Lukutaitotyössä on myös tärkeää siirtyä hanke pohjaisesta toiminnasta pitkäjänteisempään työhön.

Lukuinnostuksen kasvattaminen on tärkeää. Ammatillisessa koulutuksessa on hyviä kokemuksia mm. poikien lukemaan innostamisesta. Etelä-Savon ammattiopiston Pojat lukevat pojille - tapaamisissa ammattiopiston opiskelijapojat lukivat ääneen peruskoulun ensimmäisen luokan pojille.

Esikuvilla voi olla suuri vaikutus lukuintoon. Tästä on esimerkkinä maalivahti Kevin Lankisen perustama Lankisen lukupiiri -facebook-ryhmä, jossa on lähes 17 000 seuraajaa.

Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Satu Ågren
johtava asiantuntija

Lisätiedot: Johtava asiantuntija Satu Ågren, 040 772 3234, satu.agren@amke.fi